

Barraca de la vinya del Garrigó

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Viladoms de Dalt
Alçada: 386

Coordenades:

Latitud: 41.63191
Longitud: 1.88467
UTM Est (X): 407100
UTM Nord (Y): 4609510

Classificació

Número de fitxa 08053-213
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Caldria un desbrossament de l'entorn immediat de la barraca i la consolidació de la coberta exterior, que consistiria en la recol·locació de les lloses que conformen el ràfec per impedir que l'aigua no entri pels murs i una impermeabilització a base de terra i pedruscall.

Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A008000210000OW
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 07/01/2017 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada dalt del marge esquerra, en una bifurcació on, la pista de mà esquerra, mena al turó de l'Escletxa, i a mà dreta, a un cul-de-sac, obert per a accedir a una torre elèctrica.

Es tracta d'una construcció aïllada, parcialment excavada en el pendent natural del terreny. Per sota mateix, el marge de dos metres d'alçada estava protegit amb un mur de pedra seca. Les ampliacions de la pista han provocat el seu enderroc. La barraca és de planta circular, de 2,10 metres de diàmetre interior. Els rocs més grossos es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. Té una porta orientada al sud, amb una única llinda plana i lleixa al damunt i marxapeus. Els brancals són rectes, tot i que la boca d'entrada és més ampla a l'exterior que no pas a l'interior. Mesura 1,30 metres d'alçada per una amplada exterior de 0,74 metres i interior de 0,50 metres. Els murs tenen un gruix de 0,60 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades amb una llosa de tancament. Gairebé ha perdut tota la terra que la protegeix de les filtracions d'aigua de pluja. A l'interior té tres tinells, situats al davant de l'entrada. El de mà esquerra està arran de terra; el de mà dreta era doble. En algun moment s'hi van encabir formant un pilar pedres molt ben retallades per tal d'evitar que s'enfonsin.

Aquesta barraca té un tret que la fa interessant des del punt de vista constructiu. A banda i banda del portal té un contrafort d'1 metre d'amplada per 1 metre d'alçada, tal vegada per evitar que la corona cedís degut a algun moviment estructural. Està orientada al sud.

L'enderroc del marge murat és una pèrdua irremeiable d'aquest element constructiu de gran valor paisatgístic. Té una figuera al costat.

Observacions:

Aquesta barraca es coneix també amb el nom de barraca del Vermell degut a que un rodamón que havia participat a la guerra del Rif, en tornar mig trastocat, va anar a parar en aquest indret, on va viure durant força temps.

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 5597.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterrar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix

condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

Enllaços d'interès:

<http://wikipedra.catpaisatge.net/>

